

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

ספר יהושע
פרקה

תמה תקופת המן והחלה תקופת העומר

ראשי פרקים:

קרבן הפסח והעומר בערבות יריחו ◊ מהיכן לקחו תבואה להקריב? ◊ אכילת המן אחרי מות משה ◊ ביטחון נפלא וניסיון תמידי ◊ ליהושע ירד מן כנגד כל ישראל ◊ הכניסה לארץ ישראל הפסיקה את המן ◊ ממאכל בהמה למאכל אדם ◊ שכחו את הקומה הרוחנית ◊ ירושת הארץ על ידי מצוות העומר

מהיכן לקחו תבואה להקריב?

הגמרא בראש השנה⁴ דנה מהיכן לקחו תבואה להקריב, והלא נכנסו לארץ בי' בניסן, והעומר קרב בט"ז בניסן, ולא יתכן שהספיקו לזרוע ולקצור שעורים בימים ספורים אלו, ולאחר דין ודברים מסיקה הגמרא, שארץ ישראל משולה לצבי, וכמו שצבי רגליו קלות לרוץ, כך ארץ ישראל ממחרת לבשל את פירותיה⁵.

ה"טורי אבן" על הגמרא שם מקשה: במסכת חולין⁶ אומרים חז"ל, שאפילו נתחי שומן של חזיר הותרו לישראל בביאתם לארץ. בשבע שנות הכיבוש היה מותר לישראל לאכול אפילו דבר טמא ולעשות שימוש בכל השלל של עובדי הכוכבים שמצאו בערים שכבשום⁷, וכל שכן שהותר להם איסור חדש, אם כן למה לא אכלו מעיקרא?

וביאר ה"טורי אבן" שם, שדווקא שלל הנכרים הותר להם, אבל מה ששייך להם עצמם, לא הותר, וכיוון שארץ ישראל ירושה להם מאבותיהם, כל התבואה שלהם היא, ולא הותר להם איסור חדש.

ועוד תירץ, שלא אכלו מן החדש, לא בגלל שנאסר להם, אלא בגלל שנותר להם מן המן בכליהם, ולא נזקקו לאכול מן התבואה החדשה.

ניתן להשיב עוד, שאמנם מבחינה הלכתית מותר היה להם לאכול חדש, אבל ברגעים הראשונים שבהם דרכו רגליהם על אדמת הקודש, היו נרגשים לקראת המצוה החדשה שנתחדשה

קרבן הפסח והעומר בערבות יריחו

עסקנו בהרחבה בהקרבת הפסח בפעם הראשונה בארץ ישראל, ובמצוות המילה הקשורה בקשר אמיץ למצוות הפסח, וכעת עלינו לעסוק במצוה שלישית שקיימו ישראל לאחר מעבר הירדן.

עד שנכנסו ישראל לארץ, לא התחייבו בקרבן העומר, והיו רשאים לאכול תבואה בלא הגבלה. ביום י' בניסן בשנת 2489 למנין שאנו מונים לבריאת העולם, עברו ישראל את הירדן ונכנסו לארץ, ומאז נאסר עליהם לאכול מהתבואה החדשה לפני הקרבת העומר. וכך נאמר:

"וַיַּחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגִלְגָל וַיַּעֲשׂוּ אֶת הַפֶּסַח בְּאַרְבַּעַת עֶשֶׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב בְּעֶרְבוֹת יְרִיחוֹ: וַיֹּאכְלוּ מֵעֵבֹר הָאָרֶץ מִמִּחְרַת הַפֶּסַח מִצוֹת וְקִלְוֵי בָעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה: וַיִּשְׁבֹּת הַמֶּן מִמִּחְרַת בְּאֶמְלֵם מֵעֵבֹר הָאָרֶץ וְלֹא הָיָה עוֹד לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן וַיֹּאכְלוּ מִתְּבוּאֹת אֶרֶץ כְּנָעַן בַּשָּׁנָה הַהִיא"¹.

לפני הקרבת 'מנחת העומר' אסור לאכול מן התבואה החדשה. היום, לדאבון לב, אין לנו בית מקדש, ולכן התבואה החדשה מותרת עם חלוף יום ט"ז בניסן, היום השני של פסח, גם אם לא הביאו מנחה זו, אך בזמן הבית הקרבת מנחת העומר היתה מתירה לאכול מן התבואה החדשה, וכך נאמר בתורה:

"כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְקִצְרְתֶם אֶת קִצְרֶיהָ וַהֲבִאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְרֹכֶם אֶל הַכֹּהֵן... וְלַחֵם וְקִלְוֵי וְכַרְמֶל לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הַבִּיאְכֶם אֶת קִרְבַּן אֱלֹקֵיכֶם"².

איסור זה התפשט מארץ ישראל לכל העולם, ומאז הוא נוהג בין בארץ ובין בחוץ לארץ, בין בתבואה של ישראל ובין בתבואה של גוי, שנאמר: "חֶקֶת עוֹלָם לְדוֹרֵיכֶם בְּכֹל מִשְׁבְּתֵיכֶם"³.

⁴ ראש השנה יג ע"א.

⁵ וכתב הריטב"א שם, שבזוהרי לא הקריבו את העומר מתבואת בני גד ובני ראובן, שהרי מצוה להביא מן הקמה (מנחות עא ע"א), והמאירי כתב, שכיוון שמצוות העומר להביא כרמל רך ומלא, אי אפשר להביא ממה שקצרו בעבר הירדן, שכן עד שהגיעו עם התבואה בזוהרי נתייבשה כבר ואינה רכה ומלאה. עיין שם.

⁶ חולין יז ע"א.

⁷ אם כי לפי הרמב"ם (הלכות מלכים ח, א) הותרו איסורים אלה רק בשעת רעבון ופיקוח נפש.

¹ יהושע ה, י"ב.

² ויקרא כג, י"ד.

³ ויקרא כג, י"ד.

ביטחון נפלא וניסיון תמידי

על פרשת המן מסופר באריכות בפרשת בשלח, ומפורטים שם דיני לקיחתו, ומסופר שם מה אירע עם אנשים שעברו על הציווי והותירו עד בוקר:

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר: וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּתִירוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וַיִּרְגְּמוּ תוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה"¹².

וכתב ה"משך חכמה"¹³:

"וַיִּקְצַף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה - פִּירוּשׁ, שְׂבָאֵת הִיא בֹזָה בְּטַחֲוֹן נִפְלָא וְנִסְיוֹן תְּמִידִי, כִּי הִמָּה בֶּאֱרֹץ לֹא זְרוּעָה וּמוֹנָח מִן הַהוֹלֵךְ לְאִיבֹד, וְהִמָּה לֹא יִלְקֹטוֹן רַק הַנִּצְרָךְ לְאוֹתוֹ יוֹם, וְזֶה נִסְיוֹן תְּמִידִי בְּכָל יוֹם! אֲבָל כֹּאשֶׁר הוֹתִירוּ וַיִּרוֹם תוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ, וְאֵם כֵּן הוּא לְלֹא תוֹעֲלִיּוֹת, כִּי אִם יִלְקוּטוּ מִה יִהְיֶה, הֲלֹא יִרוֹם תוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ? וְכֵן הַנִּסְיוֹן וְהַתְּקִיּוֹת רִצּוֹן הַשֵּׁם הָאֱמִיתִי, וְלִכְךָ קִצַּף עֲלֵיהֶם מֹשֶׁה..."

הניסיון שבמנו היה גדול. בני ישראל השתהו במדבר השממה וזכו שירד להם שפע של מן משמים, והנה ישנם גזירות מגבילות, אסור לאסוף אלא מידה המספקת ליום אחד בלבד.

ברגע שקלקלו וראו כי מי שעובר על דבר ה' ממילא לא יוכל ליהנות ממעשהו, בטל הניסיון, ועל כך קצף משה.

בהמשך, אודות הציווי להניח מהמן בצנצנת למשמרת ולהניח לפני ה' במשכן, במקום המקודש ביותר, כותב ה"משך חכמה"¹⁴:

"הַעֲנִין כִּי הָאֵדָם אֶל יַחֲשׁוּב כִּי אֵימַת יוֹשֵׁגַח בְּפִרְט וְהָאֵת פִּרְנִסְתוֹ דֶּרֶךְ נֶס, כְּשֹׁכֵב הוּא דְבוֹק בְּדִרְכֵי ה' וּמְנַהֵיג עֲצָמוֹ בְּדֶרֶךְ בְּלָתִי טַבְעִי, רַק אִזּוֹ יִשְׁלַךְ עַל ה' יַחֲבוּ. אֲבָל כָּל זְמַן שֶׁלֹּא בָא לִזְהַר יַחֲוֹשׁ לְנַפְשׁוֹ."

לכן אמר, בוא וראה אימתי האכיל את המן לישראל - האם לאחר קבלת התורה וקיומה, הלא תיכף 'בהוציאי אתכם מארץ מצרים האכלתי אתכם את המן'. לכן כל איש אשר ידבנו לבו לקבל עליו עול דרכי השי"ת ותורתו, כל ידאג 'מאינ יבוא עזרי', כי אף לא הקשיה עדיין מלבבו כל דרכי העולם ולא הורגל בתורה, רק מטרת לבבו גלוי להיודע תעלומה כי כוונתו להתאמץ במעוז התורה, יחלצנו ה' ולא יעזבו ויזמין פרנסתו מקודש".

האמונה בהשגחת ה' עלינו אינה שייכת רק לצדיקים הגדולים, וההוכחה לכך היא, שהמן ניתן לבני ישראל כבר ביציאתם ממצרים ולא לאחר שנתעלו וקיבלו את התורה, ללמדנו שכאשר אדם מתכוון "להתאמץ במעוז התורה", מיד הוא זוכה שה' מלווה ומשגיח ושומר וממציא לו פרנסתו.

שנות המדבר היו שנים של התעצמות באמונה וביטחון מתוך ניסיון יומיומי. מידי יום ביומו נדרשו בני ישראל לעמוד במבחן האמונה כאשר אספו את המן, עומר לגולגולת ולא יותר, מתוך אמונה שה' ימשיך לכלכלם במדבר השממה וכשם שירד היום כך ירד מחר ומחרתיים.

¹² שמות טז, יט-כ.

¹³ משך חכמה שמות טז, כ.

¹⁴ משך חכמה שמות טז, לב.

עליהם והחמירו על עצמם ונהגו מנהג חסידים וקדושים, ולא אכלו מן התבואה החדשה עד שהקריבו את העומר.

אכילת המן אחרי מות משה

במכילתא⁸ אומרים חז"ל:

"ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה, רבי יהושע אומר: ארבעים יום אכלו את המן אחרי מות משה. כיצד? משה מת בשבעה באדר ואכלו ממנו ארבעה ועשרים יום של אדר וששה עשר של ניסן, הרי ארבעים, שנאמר: 'וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ' (יהושע ה, יב), ואומר: 'ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי' (יהושע ה, יא)".

ביום ט"ז באייר⁹, חודש ימים לאחר שיצאו בני ישראל ממצרים, החל לרדת להם מן משמים, וכעבור ארבעים שנה, בז' באדר, לקראת מעבר הירדן והכניסה לארץ ישראל, פסק המן מלרדת, ונשמר בכליהם בדרך נס¹⁰, והמשיכו לאכול ממנו ארבעים יום נוספים.

בהמשך מביא המדרש דעה שניה:

"רבי אלעזר המודעי אומר: שבעים יום אכלו את המן אחר מיתתו של משה, הא כיצד, משה מת בשבעה באדר ואכלו ממנו עשרים וארבעה ימים של אדר הראשון, ושלושים של אדר השני ששנת עיבור היתה, וששה עשר של ניסן, הרי שבעים, שנאמר: 'וישבות העם ממחרת'".

לבסוף מביא המדרש דעה שלישית:

"רבי יוסי אומר: חמשים וארבע שנה אכלו ישראל את המן, ארבעים שנה בחיי משה וארבע עשרה אחר מיתתו, שנאמר: 'ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם', שאין תלמוד לומר, את המן אכלו עד בואם אל קצה ארץ כנען, אלא אלו ארבע עשרה שנה שאכלוהו אחר מיתת משה, ואלו הן שבע שכבשו ושבע שחלקו".

לפי דעה זו המשיכו ישראל לאכול את המן שנשאר בכליהם במשך ארבע עשרה שנה מאז מות משה, בכל שנות הכיבוש והחלוקה.

רש"י בפרקנו נקט שהמן אזל לאחר מעבר הירדן ולא לאחר שנות הכיבוש והחלוקה, וזו לשונו¹¹:

"ולא היה עוד לבני ישראל מן - לפיכך ויאכלו מעבור הארץ, אם היה להם מן לא היו אוכלים מן התבואה, שהמן היה נוח להם. משל אומר לחינוק: מפני מה אתה אוכל פת שעורין? לפי שאין לי פת חיתין. לכך נאמר: 'ולא היה עוד' וגו'".

אם היה להם מן בוודאי היו מעדיפים אותו על פני תבואת הארץ, ואם כתוב שאכלו מתבואת הארץ, בוודאי פסק המן.

⁸ מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דויסע פרשה ה.

⁹ ראה שמות פרק טז; שבת פז ע"ב.

¹⁰ ראה מצודת דוד יהושע ה, יב. בחידושי הגרי"ז (שמות טז, לה) מבואר, שהאיסור לא להותיר מהמן עד בוקר היה תקף רק בזמן ירידת המן, אבל משפסקה ירידת המן פסקו דיניו, ולא היה עוד איסור להותיר.

¹¹ רש"י יהושע ה, יב.

בספר "שער החצר" לרבי דוד בן שמעון, המכונה "הרב צוף דב"ש" ישנו דבר נפלא. רבי דוד הגיע ממרוקו והיה מרבני ירושלים. בספרו הוא מביא תרי"ג עניינים בשבחה של ארץ ישראל, תרי"ג שבחים! מידתו של רבי דוד בן שמעון היתה עין טובה, הוא עמל לחפש את הטוב שבארץ ישראל, וסידר שש מאות ושלוש עשרה מעלות. במעלה הע"ב¹⁹ שואל רבי דוד: הלוא בארץ ישראל ישנה תוספת קדושה, ומן הראוי היה שהכניסה לארץ הקודש לא תפסיק את המן, אלא אדרבא תגרום לריבוי של מן, שהוא לחם שמימי אלקי, שניתן למשמרת בקודש הקדשים. ובלשונו:

"הנה יש להקשות, למה בארץ הקודש גרע ממנה המן הרוחני".

היינו מצפים שיהיה הפוך, שכשנגיע לארץ ישראל ירד מן חדש משובח במיוחד.

"ויש לומר שהטעם לזה הוא, שהמדבר, כל הדברים הגשמיים שבו, הם חיצוניים וטמאים, שהם גדלים בארץ העמים שהם ממשלת השרים, ולכך אין פירותיה כלי לקבל רוחניות הקדוש, שאין גוף טמא נעשה כלי לרוחניות הקדוש. ואם היתה הקדושה ההיא בפירותיה ומוזנותיה, היה ניתן על ידי השרים, וזה אינו בענין המן שהוא מן השמים, שאין חלק לשרים בו כלל".

אם המן שירד במדבר היה גדל מהארץ, היו גדלים גידולים של טומאה, כי באדמת המדבר אין כל קדושה. ואם בכל זאת היתה נכנסת איזו קדושה בפירות הללו, היתה זו קדושה שבאה על ידי כוחות עליונים ולא על ידי הקב"ה בעצמו.

"אמנם ארץ ישראל, פירותיה הם על ידי הקדושה, אותו הרוחניות הראוי להיות שורה במן מתלבש בפירות הקדושים ההם²⁰, ולכן לא ירד המן בארץ ישראל. ולכן הברכה האחרונה דשבעת המינים מסיימת: 'על פירותיה' ולא 'על הפירות', להורות כי קדושת הארץ שורה בפירותיה הגדלים בה דווקא ולא בפירות חוץ לארץ. עד כאן 'טוב הארץ' דף כב²¹.

ואפשר להסמיק בזה כוונת הכתוב ביהושע סימן ה'²²: 'ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה, וישבות המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן' וכו'. והרואה יראה דתיבות 'באכלם מעבור הארץ' יתור נפי"ש", כיון שכבר אמר למעלה 'ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח', היה די שיאמר 'וישבות המן ממחרת ולא היה עוד לבני ישראל מן'.

ועל פי אמרי קדוש יבא על נכון, דבא הכתוב ליתן טעם לשביתת המן בארץ ישראל, והיה טעמו, באכלם מעבור הארץ, ופירות ארץ ישראל הם בקדושה, דהרוחניות הראוי להיות שורה במן מתלבש בפירות, ולזה לא היה עוד לבני ישראל מן".

¹⁹ שער החצר ח"א עמ' 71, הוצאת "מכון התורה והארץ" תשע"ב.

²⁰ כעין זה כתב הב"ח שולחן ערוך או"ח סימן רח, זו לשונו: 'קדושת הארץ הנשפעת בה מקדושת הארץ העליונה היא נשפעת גם בפירותיה שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ... באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה ומטהרתה ונשבע מטובתה'.

²¹ מקור הדברים ב"ח לאברהם" מעין ג, נהר כא וב"אור החמה" ח"ג פרשת בהעלותך (כ, א).

²² פסוקים יא-יב.

ליהושע ירד מן כנגד כל ישראל

הגמרא ביומא¹⁵ דורשת:

"לחם אבירים אכל איש' - זה יהושע שירד לו מן כנגד כל ישראל".

כלומר בזמן שעלה משה רבנו להר סיני לקבל את הלוחות, יהושע בן נון עלה עם משה רבנו עד תחומי הר סיני, והמתין שם למשה רבנו במשך ארבעים יום שהיה משה על ההר, ובאותם הימים ירד לו שם מן כנגד כל ישראל¹⁶. וביאר ה"משך חכמה"¹⁷ שארבעים הימים שבהם נשמר המן בכליהם של ישראל לאחר פטירת משה הם כנגד אותם ימים שבהם המתין יהושע למשה בתחתית ההר, וזו לשונו:

"...שעלה עם משה עם תחומי ההר, שנאמר: 'ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל הר סיני' (שמות כד, יג), והמתין לו יהושע כל מ' יום, שנאמר: 'וישמע יהושע את קול העם ברעה' (שמות לב, יז), למדנו שלא היה עמהם, ושם היה יורד לו מן כנגד כל ישראל... וכשמת משה בז' אדר נסתפקו ממן שבכליהם ארבעים יום עד ששה עשר בניסן, וכדאיתא בקידושין (לח ע"א) - וזה היה בזכות יהושע.

ומאין זכה לזה? בשביל אותן ארבעים יום שהמתין למשה בהר. ולכך קאמר דירד לו מן כנגד כל ישראל - הוא דרך מליצה על מה שנתפרנסו כל ישראל בשבילו אותן ארבעים יום".

המן ניתן בזכות משה, ומשמת משה, במשך ארבעים יום נשאר המן בכליהם ולא הבאיש ולא העלה תולעים אלא נשמר בטריטותו בזכות יהושע בן נון. יהושע היה תלמידו הנאמן של משה ומשרתו, וזכה ללוות את רבו עד למקום שהותר לו לגשת לרגלי ההר, ושם המתין למשה במשך ארבעים יום עד שירד מן ההר. למעשה, היחיד חוץ ממשה, שראה את לוחות הברית הראשונים בשלמותם היה יהושע.

הכניסה לארץ ישראל הפסיקה את המן

על נקודת המעבר בין הפסקת המן לבין מצוות אכילת מצה בפסח הראשון שנחוג בארץ ישראל, כתב האברבנאל¹⁸:

"ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח וגו'. זכר שהפסח לא עשו אותו עם המן, כי לא יעשה ממנו מצות, אבל 'מעבור הארץ', והיא החיטה הישנה שמכרו להם התגרים, מאותו אכלו, והמן נשבת מיד, כי היו כבר בארצם לאכול מתבואתה. גם כי המן היה מנסי משה, וראוי היה שישבות במותו, כמו שנפסקו גם כן ענני כבוד במותו".

את הפסח הראשון בארץ ישראל לא אכלו עם מן, אלא עם מצות מתבואתה של ארץ ישראל.

¹⁵ יומא עה ע"ב.

¹⁶ ראה מהרש"א שם בחידושי אגדות ד"ה זה, שירד לו מן רוחני כנגד כל ישראל.

¹⁷ משך חכמה שמות טז, י.

¹⁸ אברבנאל יהושע פרק ה.

"ויהי בימי שפוט השופטים, 'עצלה תפיל תרדמה' (משלי יט, טו) - על ידי שנתעצלו ישראל לעשות גמול חסד ליהושע, הדא הוא דכתיב: 'ויקברו אותו בגבול נחלתו מצפון להר געש' (יהושע כד, ל). אמר רבי ברכיה: חזרונו על כל המקרא ולא מצינו מקום ששמו געש, ומהו הר געש, על ידי שנתגעשו ישראל מעשות גמילות חסד ליהושע, באותה שעה נחלקה ארץ ישראל והיתה חלוקה חביבה עליהם יותר מדאי, והיו ישראל עוסקין במלאכתן, זה עוסק בשדהו וזה עוסק בכרמו וזה עוסק בזיתו וזה עוסק בפוצמו... נתגעשו מעשות גמילות חסד ליהושע, וביקש הקדוש ברוך הוא להרעיש את העולם כולו על יושביו".

הכניסה לארץ תבעה התגייסות מעשית רחבה - סלילת כבישים, בניית בתים, עיבוד שדות, גינות ופרדסים וכו'. ומתוך שכל אחד היה עסוק בשלו, שכחו את הקומה הרוחנית ולא גמלו חסד כראוי עם יהושע רבם בדרכו האחרונה, במספד ובלווייה, לפי כבודו ומעלתו. ומשום כך ביקש ה' להרעיש את העולם על יושביו.

הקרבת העומר בכניסת בני ישראל לארץ נועדה לחנך את בני ישראל לכך, שעם כל הטרדות המעשיות הכרוכות ביישוב הארץ ובניינה, אסור לנו לשכוח את מצוות העומר המסמלת את יכולתנו 'להניף' ולרומם את הקומה הגשמית.

חז"ל²⁶ אומרים, שכשהגיע אברהם לסולמה של צור הוא ראה את אנשי המקום עוסקים בניכוש בשעת ניכוש, ובעידור בשעת עידור, הביט בהם ואמר: "הלואי יהא חלקי בארץ הזאת". כשכל דבר נעשה בשעה הראויה לו, קומת הרוח אינה נפגעת, אלא אדרבא מאצילה היא מרוחה על חיי המעשה ומקדשת אותם.

ירושת הארץ על ידי מצוות העומר

חז"ל²⁷ אומרים:

"לעולם אל תהי מצוות העומר קלה בעיניך, שעל ידי מצוות העומר זכה אברהם לירש את ארץ כנען, הדא הוא דכתיב: 'ונתתי לך ולזרעך אחרריך' על מנת 'ואתה את בריתי תשמור', ואיזה? זה מצוות העומר".

הגמרא **במגילה**²⁸ מספרת מה אירע כאשר נצטווה המן לקחת את הלבוש ואת הסוס ולעשות את כל היקר והגדולה שחשב שיעשו לו, למרדכי היהודי. הגיע המן למקום מושבו של מרדכי ומצאו יושב ומלמד את תלמידיו ומראה להם בידו כיצד נוטלים קומץ מן המנחה בבית המקדש, והיה זה בט"ז בניסן, שבזמן שבית המקדש קיים הוא יום הנפת העומר, ודרש מעניינו של יום. חרב חדה היתה מונחת על ראשו ועל ראש בני עמו, וראש ורובו היו בסוגיית מנחת העומר, בעבודת הקודש והמקדש.

בכניסה לארץ ישראל עם ישראל מקבל שיעור יסודי. ארץ ישראל מקדשת את החומר, ובכוחה לקחת את מאכל הבהמה ולהניף אותו לפני ה' בקדושה.

אכילה מפירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, כמוה כאכילת מן משמים, ואף למעלה מזה. בתפוחי רמת הגולן יש קדושה של מן, ובתפוזים של יפו יש קדושה של מן. בחוץ לארץ אכלנו מן שקדושתו באה מהקב"ה, ובארץ ישראל הקדושה עוברת דרך רגבי אדמת הקודש, אדמת ארץ ישראל.

הכניסה לארץ ישראל מהווה סיום לתקופת המדבר ולתקופת המן ופותחת תקופה חדשה שבראשיתה באה הקרבת העומר.

ממאכל בהמה למאכל אדם

בספר **"צדה לדרך"**²³ של רבי מנחם אבן זרח מבואר מדוע קרבן העומר בא מן השעורים וקרבן שתי הלחם בא מן החיטים, וזו לשונו:

"הנה שתי הלחם באו בעצרת להכין ולהעיר המבינים על קבלת התורה בשני חלקיה שהם 'נעשה' ו'נשמע', והם לחמי הנפש. והעומר היה משעורים בפסח, לפי שהגופות לכד יצאו משעבוד לגאולה, לפיכך היה קרבנם מאכל שאר בעלי חיים. אבל בחג השבועות שהשיגו מעלת התורה שהיא שחרור הנפשות מהעבודה קשה ביום חמישים, כמו שהיה השחרור לעבדים בשנת החמישים, היה קרבנם בכורי חיטים שהוא מאכל אדם".

קרבן העומר, אומר רבי מנחם, יש בו בחינה של בהמיות, כי גאולת מצרים לא עסקה בגאולת הנשמה הישראלית, אלא בגאולת הגוף הישראלי, לכן הקרבן שישראל מביאים בפסח בא משעורים שהם מאכל בהמה. ומכאן ואילך אנו צועדים צעד אחר צעד, מדרגה אחר מדרגה, עד שבסופו של תהליך, בתום חמישים יום, אנו מגיעים לשתי הלחם - מאכל חיטה, מאכל אדם.

העומר היה עשירית האיפה קמח **שעורים** בלול בשמן. שעורים הם מאכל בהמה, הם מסמלים את גסות עולם החומר, ונצטוונו על הבאת העומר דווקא מן השעורים, כדי לרומם את עולם החומר, כדברי בעל **"משך חכמה"**²⁴:

"כי תבאו אל הארץ וכו' וקצרתם את קצירה וכו'. הענין מורה, כי רצון השם יתברך שלא יתגשמו בני ישראל בעבודת קרקע, ונתן להם הבורא מצוות הרבה בכל פועל בכל מצעד, ליחד כל עניני בני אדם אל השי"ת, להיות כל הפועלים החומריים לדרכים מאירים ומזהירים להגיע בהן לשלימות האמיתית ולהתקרבות השי"ת".

עבודת הקרקע עלולה להשפיע על האדם ולגרור אותו לחיי חומר מגושמים, לכן הרבה לנו ה' תורה ומצוות, כדי שמתוך המפגש עם דבר ה' נזכה לחיים של קדושה וטהרה וקרבת ה' גדולה.

שכחו את הקומה הרוחנית

חז"ל²⁵ מבארים על מה בא רעב בימי השופטים, וזו לשונם:

²³ צדה לדרך מאמר רביעי כלל רביעי פרק ראשון.

²⁴ משך חכמה ויקרא כג, א'.

²⁵ רות רבה פתיחתות ב.

²⁶ בראשית רבה לט, ח.

²⁷ ויקרא רבה כח, א.

²⁸ מגילה טו ע"א.